

# Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa

PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEIDEN  
2014 MUUTOKSET

OPETUSHALLITUS

10.2.2020

ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Hyväksytty Osaajan ohjausryhmässä 27.3.2020

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arvioinnin linjaukset siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi.

Eteläpohjalaiset tarkennukset on kirjattu asiakirjaan vihreällä värillä. Taulukot ja kuvat ovat maakunnallisia lisäyksiä.

## Sisällys

Sisällys.....	1
6. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa.....	2
6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa.....	2
6.1.1 Formatiivinen arviointi.....	2
6.1.2 Summatiivinen arviointi.....	3
6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet.....	4
6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi.....	8
6.4 Työskentelyn arviointi.....	8
6.5 Käyttäytymisen arviointi.....	8
6.6 Opintoissa eteneminen perusopetuksen aikana.....	11
6.6.1 Opintoissa eteneminen vuosiluokittain.....	11
6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan.....	12
6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet.....	13
6.8 Perusopetuksen päättöarviointi.....	15
6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen.....	15
6.8.2 Eryitystä tukea saavan oppilaan päättöarviointi.....	15
6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa.....	16
6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa.....	16
6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa.....	17
6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi.....	17
6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin.....	17
6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu.....	18
6.11 Todistukset.....	18
6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa.....	19
6.11.2 Lukuvuositodistus.....	19
6.11.3 Välitodistus.....	20
6.11.4 Erotodistus.....	21
6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus.....	21
6.12 Eryitynen tutkinto ja siitä annettavat todistukset.....	32
6.13 Paikallisesti päätettävät asiat.....	32

## 6. Oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointi perusopetuksessa

### 6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Perusopetuslain<sup>1</sup> ja -asetuksen<sup>2</sup> mukaan perusopetuksen oppilaan arvioinnilla on kaksi toisiaan tukevaa tehtävää. Arvioinnin tehtävänä on

- ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearvioinnin taitoja (formatiivinen arviointi).
- määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi).

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Opiskelun ohjaaminen ja kannustaminen sekä itsearvioinnin taitojen kehittäminen toteutuvat formatiivisen arvioinnin avulla. Summatiivisesti arvioidaan sitä, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet.

Arvioinnin tehtävien toteuttamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita. Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä.

#### 6.1.1 *Formatiivinen arviointi*

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään oppiaineille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi on osa opetusta.

Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Palautteen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan oma edistymisensä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä se, miten voi parantaa suoriutumistaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja. Niitä tulee harjoitella osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.<sup>3</sup>

1 Perusopetuslaki (628/1998) 22 § 1 mom.

2 Perusopetusasetus (852/1998) 10 § 2 mom.

3 Perusopetusasetus 10 §

Formatiivista arviointia tehdään aina perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettujen ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyjen oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

### *6.1.2 Summatiivinen arviointi*

Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet.

Summatiivinen arviointi tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan kuitenkin myös lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.<sup>4</sup> Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan lukuvuositodistus, jota varten tehdään summatiivinen arviointi siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Lukuvuositodistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.<sup>5</sup>

Summatiivinen arviointi tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden suoriutumista. Päättöarviointi kohdistuu oppiaineille asetettuihin tavoitteisiin perusopetuksen oppimäärän päättyessä.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan.

Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.<sup>6</sup>

Opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin.

## ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

### *Maakunnallinen arviointikulttuuri*

Arviointi perustuu aina opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja maakunnallisessa opetussuunnitelmassa tarkennettuihin tavoitteisiin. Arviointi toteutetaan maakunnassa yhtenäisin periaattein, jolloin oppilaat ovat samanarvoisessa asemassa. Maakunnalliset painopisteet yrittäjämäinen toimintatapa ja osallisuus huomioidaan arvioinnissa.

---

4 Perusopetusasetus 10 §

5 Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

6 Perusopetusasetus 13 § 1 mom.

## 6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita jokaisella vuosiluokalla.

### *Arviointi on yhdenvertaista*

Arviointi perustuu kaikilla vuosiluokilla oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Vuosiluokkien 1–8 päätteeksi annetun lukuvuosiarvioinnin ja perusopetuksen päättöarvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyihin tavoitteisiin. Jokaisen oppilaan tulee saada tietää, mitä on tarkoitus oppia ja miten oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan. Päättöarvosanat muodostetaan valtakunnallisesti yhdenvertaisin perustein.

### *Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta*

Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan opintojensa etenemistä. Tämä edellyttää vuorovaikutusta opettajan ja oppilaan välillä sekä palautteen antamista tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Arvioinnin toteuttamiseen liittyy oppilaiden osallisuuden mahdollistaminen, vahvuuksien tunnistaminen ja kannustaminen.

Arvioinnin toteuttaminen edellyttää yhteistyötä sekä koulussa että kotien kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on selkiyttää huoltajille arvioinnin periaatteita ja käytänteitä. Oppilaan ja huoltajan tulee saada riittävästi tietoa oppilaan oppimisesta, osaamisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä.<sup>7</sup> Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tieto arvioinnin perusteista ja siitä, miten niitä on sovellettu oppilaan arviointiin.<sup>8</sup>

### *Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista*

Arviointikäytänteet on suunniteltava johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi ja varmistettava arviointiperiaatteiden yhtenäisyys koulussa. Arviointia toteutetaan sekä lukuvuoden aikana että sen päättyessä. Arvioinnin tulee kohdistua vain siihen, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi. Opettaja toteuttaa arvioinnin näyttöihin perustuen.

Oppilaiden suorituksia ei verrata toisiinsa. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi toimii myös tärkeänä välineenä oppilaan mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa. Opettajien yhteistyö koulu yhteisössä on välttämätöntä arvioinnin johdonmukaisuuden toteutumiseksi.

---

7 Perusopetusasetus 10 § 1 mom.

8 Perusopetusasetus 13 § 2 mom.

### *Arviointi on monipuolista*

Oppilaiden oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan monipuolisesti.<sup>9</sup> Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita.

### *Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin*

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu eri vuosiluokkien päätteeksi annettavaan arviointiin ja päättöarviointiin. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoihin vaadittavan osaamisen tason.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suorituksiaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän yhteisiin tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittelyssä ei käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä. Oppimäärä yksilöllistetään vasta, kun oppilas ei tuetustikaan näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltyihin tavoitteisiin.

Jos oppilas on opiskellut oppimissuunnitelmassa määriteltyjen oppiaineen erityisten painoalueiden mukaisesti, hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteereitä käyttäen.-

### *Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset*

Arviointikäytänteet suunnitellaan ja toteutetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä otetaan huomioon ja huolehditaan siitä, ettei osaamisen osoittamiselle ole esteitä.

---

<sup>9</sup> Perusopetuslaki 22 § 1 mom.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt tulee ottaa arviointikäytännöissä huomioon siten, että oppilaalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoisin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso koulun opetuskielessä sekä arvioinnin kohteena olevan oppiaineen tiedonalan kielessä

## ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Maakunnallisen opetussuunnitelman opintojen aikaisen arvioinnin periaatteita ja toteuttamisesimerkkejä sisältävässä taulukossa on esitelty formatiivisen ja summatiivisen arvioinnin keinoja. Niiden kesto ja toteuttamistapa voivat vaihdella.

Opettajat huolehtivat, että tavoitteet ja arviointiperusteet ovat oppilaiden ja huoltajien tiedossa. Opettaja tiedottaa oppilaita ja huoltajia lukukausien, oppimisjaksojen tai oppimiskokonaisuuksien alussa käyttämistään arviointitavoista ja -kriteereistä. Arvioinnista tiedottamisen muodot ja käytännön toteutus linjataan kuntakohtaisesti.

Kuortaneella arvioinnin periaatteista tiedotetaan PedaNet sivuilla.

Arvioinnin periaate	Toteutusesimerkkejä
<b>Osallisuus</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• itsearviointi               <ul style="list-style-type: none"> <li>◦ oppilas asettaa omat tavoitteensa ja arvioi niiden toteutumisen</li> </ul> </li> <li>• portfolio</li> <li>• vertaispalaute, pari- ja ryhmäpalaute</li> </ul>
<b>Jatkuvuus</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• väliarviointit</li> <li>• keskustelu oppimisprosessin aikana</li> </ul>
<b>Kannustavuus</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• huomio koko oppimisen prosessiin</li> <li>• huomataan pienetkin edistysaskeleet</li> </ul>
<b>Monipuolisuus</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• arviointikeskustelut</li> <li>• vertaispalaute, pari- ja ryhmäpalaute</li> <li>• monialaiset oppimiskokonaisuudet</li> <li>• kirjallinen itsearviointi</li> <li>• todistukset</li> <li>• portfolio</li> <li>• draama</li> <li>• kuvallinen ilmaisu</li> <li>• projektin arviointi</li> <li>• koko oppimisprosessin arviointi</li> <li>• tietotekniikka apuna</li> </ul>
<b>Oppimisen edistäminen</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• jatkuva arviointi oppimisprosessin aikana</li> <li>• kannustus ja tuki ryhmältä tai opettajalta</li> <li>• rajatut ja selvät tavoitteet</li> </ul>
<b>Oikeudenmukaisuus ja eettisyys</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• oppilaita ei vertailla, vaan arvioidaan oppilaan omaa edistymistä</li> <li>• tavoitteiden ja koko arvioinnin näkyväksi tekeminen (esim. tavoitteet ja</li> </ul>

	arviointitavat ilmoitetaan oppilaille ja huoltajille selkeästi)
<b>Totuudellisuus</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• myös korjaamista vaativat asiat esille kannustavassa hengessä</li> <li>• suora palaute</li> <li>• epäonnistumisen ja pettymyksen sietokyvyn kasvattaminen</li> </ul>
<b>Yrittäjämäinen toimintatapa</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• kurssikansio, portfolio</li> <li>• itsearviointi <ul style="list-style-type: none"> <li>◦ oppilas reflektoi omaa oppimistaan</li> </ul> </li> <li>• vertaispalaute, pari- ja ryhmäpalaute</li> <li>• kannustavalla arvioinnilla oppilasta motivoidaan yrittämään parhaansa</li> </ul>
<b>Yhteistyö kotien kanssa</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• tavoitteet ja arviointitavat etukäteen tiedoksi</li> <li>• vanhempainillat (informatiivisesti, esim. tavoitteet käydään läpi)</li> <li>• muut tapaamiset</li> <li>• tiedotteet</li> <li>• arviointikeskustelut</li> <li>• selkeä tiedottaminen, jos oppimisessa tapahtuu muutoksia</li> <li>• palaute vanhemmilta tavoitteiden saavuttamisesta esim. arviointikeskusteluissa</li> <li>• koulun kotisivu esim. käyttäytymisen kriteerit</li> </ul>

*Taulukko 1: Opintojen aikaisen monipuolisen arvioinnin toteuttamiskäytänteitä*

### 6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen ja osaamiseen. Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja siitä annettavaan palautteeseen. Osaamisen arviointi puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä eri vuosiluokkien päätteeksi annettavassa arvioinnissa ja päättöarvioinnissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulevat myös laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet arvioiduiksi.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä.



## 6.4 Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisenä. Työskentelyn arviointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin oppiaineiden tavoitteiden sisältämiin työskentelytaitojen tavoitteisiin. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

Oppilaan työskentelyyn liittyviä erityistarpeita tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

## 6.5 Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät erityistarpeet tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

## ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

### Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet

Oppilas oppii:

- noudattamaan koulun sääntöjä ja annettuja ohjeita
- käyttäytymään kohteliaasti, ystävällisesti, suvaitsevaisesti ja auttavaisesti muita kohtaan
- käyttäytymään tilanteeseen sopivalla tavalla
- antamaan työrauhan
- toimimaan kouluyhteisössä rakentavasti
- käyttämään asiallista ja tilanteeseen sopivaa kieltä
- työskentelemään erilaisissa ryhmissä.

Taulukko 2: Käyttäytymisestä annettavan arvosanan kriteerit

Arvosana	Kriteerit
<b>10 erinomainen</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Oppilas noudattaa koulun sääntöjä.</li> <li>• Oppilas käyttäytyy esimerkillisen kohteliaasti, ystävällisesti ja auttavaisesti muita kohtaan.</li> <li>• Oppilas käyttäytyy esimerkillisen oikeudenmukaisesti ja suvaitsevaisesti muita kohtaan.</li> <li>• Oppilas sopeutuu työhön erilaisissa ryhmissä ja edistää yhteistä työskentelyä.</li> <li>• Oppilas edistää työrauhaa.</li> <li>• Oppilaan kielenkäyttö on esimerkillistä.</li> <li>• Oppilas luo käytöksellään ympärilleen myönteistä ilmapiiriä.</li> <li>• Oppilasta ei ole ojennettu eikä hän ole saanut kurinpidollisia rangaistuksia.</li> </ul>
<b>9 kiitettävä</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Oppilas noudattaa koulun sääntöjä.</li> <li>• Oppilas käyttäytyy kohteliaasti, ystävällisesti ja auttavaisesti muita kohtaan.</li> <li>• Oppilas käyttäytyy oikeudenmukaisesti ja suvaitsevaisesti muita kohtaan.</li> <li>• Oppilas sopeutuu työhön erilaisissa ryhmissä.</li> <li>• Oppilas antaa toisille työrauhan.</li> <li>• Oppilaan kielenkäyttö on asiallista.</li> <li>• Oppilasta ei ole ojennettu kirjallisesti eikä hän ole saanut kurinpidollisia rangaistuksia.</li> </ul>
<b>8 hyvä</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Oppilas noudattaa koulun sääntöjä.</li> <li>• Oppilas sopeutuu yleensä työhön erilaisissa ryhmissä.</li> <li>• Oppilas antaa toisille yleensä työrauhan.</li> <li>• Oppilas käyttäytyy ystävällisesti muita kohtaan.</li> <li>• Oppilaan kielenkäyttö on yleensä asiallista.</li> <li>• Oppilasta on voitu ojentaa, jolloin hän muuttaa käyttäytymistään ohjattuun suuntaan.</li> </ul>
<b>7 tydyttävä</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Oppilaalla on vaikeuksia koulun sääntöjen noudattamisessa.</li> <li>• Oppilas häiritsee joskus työrauhaa.</li> <li>• Oppilaalla on jonkin verran ongelmia sopeutumisessa työhön erilaisissa ryhmissä.</li> <li>• Oppilaalla on joskus vaikeuksia ottaa toiset huomioon.</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Oppilaan kielenkäyttö vaatii ohjausta.</li> <li>• Oppilaan käyttäytymistä joudutaan ohjeistamaan.</li> <li>• Oppilas on voinut saada joitain kurinpitorangeistuksia.</li> </ul>
<b>6 kohtalainen</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Oppilaalla on vaikeuksia koulun sääntöjen noudattamisessa.</li> <li>• Oppilaalla on ongelmia sopeutumisessa työhön erilaisissa ryhmissä.</li> <li>• Oppilaalla on vaikeuksia ottaa toisia huomioon.</li> <li>• Oppilas häiritsee toistuvasti työrauhaa.</li> <li>• Oppilaan kielenkäyttö vaatii usein ohjausta.</li> <li>• Oppilaan käyttäytymistä joudutaan ohjeistamaan toistuvasti.</li> <li>• Oppilas on saanut useita kurinpitorangeistuksia.</li> </ul>
<b>5 välttävä</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Oppilaalla on usein vaikeuksia koulun sääntöjen noudattamisessa.</li> <li>• Oppilaalla on ongelmia sopeutumisessa työhön erilaisissa ryhmissä.</li> <li>• Oppilas ei anna toisille työrauhaa.</li> <li>• Oppilas ei osaa ottaa toisia huomioon.</li> <li>• Oppilaan kielenkäyttö on asiatonta.</li> <li>• Oppilaan käyttäytymistä joudutaan ohjeistamaan jatkuvasti.</li> <li>• Oppilas on saanut useita kurinpitorangeistuksia, joilla ei ole ollut vaikutusta.</li> <li>• Oppilaan käytös on välinpitämätöntä.</li> </ul>
<b>4 hylätty</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Oppilas ei kykene toimimaan kouluyhteisössä.</li> </ul>

*Kuvio 1: Arviointi oppimisprosessin aikana*



## 6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

### 6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion.<sup>10</sup>

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossakin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on tukitoimista huolimatta hylätty.

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee siitä tiedottaa lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi. Ennen luokalle jättämistä oppilaalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näytössä.<sup>11</sup> Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

<sup>10</sup> Perusopetusasetus 11 § 1 mom.

<sup>11</sup> Perusopetusasetus 11 § 1 ja 2 mom.

Jos suoritushdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön pättyttyä, vuosiluokalle jättämisestä voidaan koulutyön pättyessä tehdä lukuvuositodistukseen ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksyty suorittaminen erillisessä näytössä on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.<sup>12</sup>

## ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen käytännöistä päätetään kuntakohtaisesti.

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttävii tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion. Mikäli joku tai jonkin vuosiluokan tavoitteista ei toteudu, kirjataan luokan kertaaminen oppimissuunnitelmaan. Päätöksen asiasta tekevät opettava(t) opettaja(t).

### 6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Oppilas voi edetä opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään opintokokonaisuuksista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa oppiaineessa. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamista opinnoista ja siirtyä lukuvuoden koulutyön pättyttyä opinnoissaan eteenpäin.<sup>13</sup>

Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.<sup>14</sup>

## ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Opintokokonaisuudet, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytys opinnoissa etenemiseen, määritellään käytännössä henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) tai opinto-ohjelmassa. Opintokokonaisuuksien määrittely tapahtuu oppilaan henkilökohtaisista lähtökohdista.

<sup>12</sup> Perusopetusasetus 11 § 2 mom.

<sup>13</sup> Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

<sup>14</sup> Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

Maakunnalliseen opetussuunnitelmaan kirjatut opiskelun erityiset painoalueet voivat toimia opintokokonaisuuksien määrittelyn lähtökohtana.

Kuortaneella päätöksen siirtymisestä vuosiluokkiin sitomattomaan opetukseen tekee sivistysjohtaja-rehtori. Opettaja (luokanopettaja tai luokanohjaaja) vastaa suunnitelman laadinnasta ja sen etenemisen seuraamisesta (oppimissuunnitelma).

## 6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

Perusopetuksessa kaikki oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvat yhteiset oppiaineet arvioidaan kunkin lukuvuoden päätteeksi erillisinä.<sup>15</sup> Arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, ympäristöoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Lukuvuositolustukseen merkitään sanallinen arvio tai arvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden tavoitteet lukuvuoden aikana.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden sanallisen arvion tai arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa.

Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opiskellut oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun yhteydessä annetut näytöt otetaan huomioon kunkin oppiaineen arvosanaa muodostettaessa. Oppiainekohtainen arviointi tulee suunnitella ja olla oppilaiden tiedossa jo oppimiskokonaisuuden alkaessa. Monialaisista oppimiskokonaisuuksista ei anneta erillisiä sanallisia arvioita tai arvosanoja.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimäärästä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksyty-merkinnällä.

Perusopetuksen tuntijaon mukaiset valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1–3 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti joko sanallisesti tai numeroin. Vuosiluokilla 4–9 vähintään 2 vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisista aineista annetaan numeroarvosana.

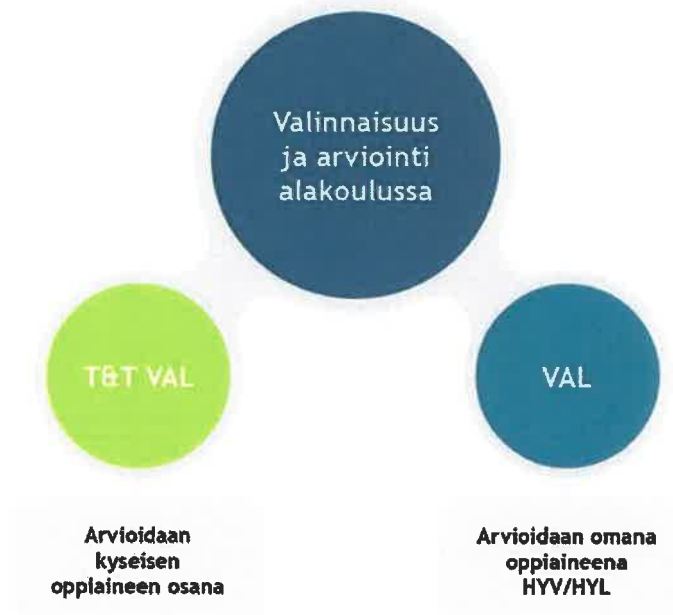
## ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

### Valinnaisten aineiden arviointi

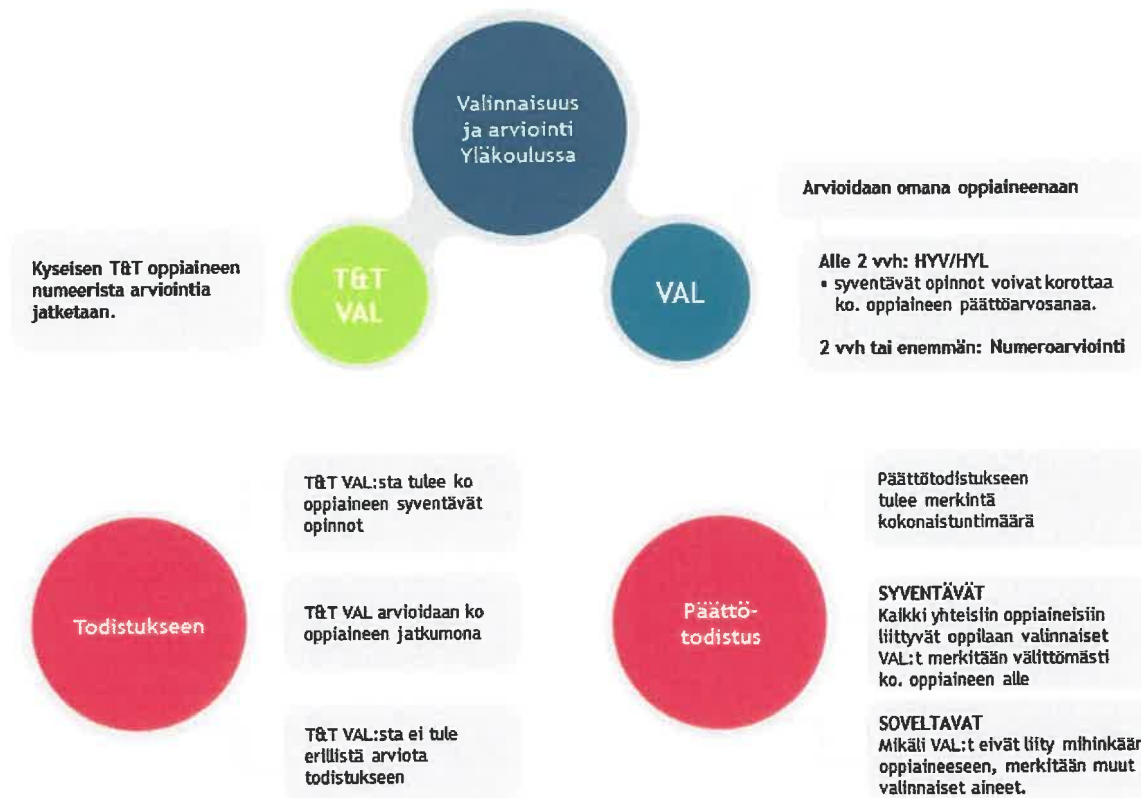
Valinnaiset aineet arvioidaan sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa. Valinnaisille aineille tulee määritellä tavoitteet ja arvioinnin kriteerit (hyväksytyin ja numeerisesti arvioitavissa aineissa myös hyvän osaamisen kriteerit).

<sup>15</sup> Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

*Kuvio 2: Valinnaisten aineiden arviointi alakoulussa*



*Kuvio 3: Valinnaisten aineiden arviointi yläkoulussa*



## 6.8 Perusopetuksen päättöarviointi

Päätöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä. Päätöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päätöarvioinnin kriteereihin. Päätö-todistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.

Päätöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päätöarvioinnin kriteereitä.

### 6.8.1 Päätöarvosanan muodostaminen

Päätöarvosanan muodostaminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päätöarvioinnin kriteereihin. Päätöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päätöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niiden oppiaineiden tavoitteiden, joiden



osalta osaaminen on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päättöarviointia tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä.

Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa.

### *6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi*

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suoriutumistaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä. Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) suhteessa hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin, ei päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltujen oppiaineiden arvioinnissa voidaan antaa numeroarvosanan sijaan sanallinen arvio myös päättöarvioinnissa. Oppimäärän yksilöllistäminen tehdään vasta silloin, kun oppilas ei annetusta tuesta huolimatta näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen oppiaineiden yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin sen mukaan, mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) asetettuihin tavoitteisiin, ja jokaisesta toiminta-alueesta annetaan sanallinen arvio.

### *6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa*

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämänkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen määriteltyä eri kielen oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä<sup>16</sup> tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida. Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen ratkaisuun.

#### *6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa*

Kaikille oppilaille yhteisiä taide- ja taitoaineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous. Paikallinen tuntijako ja mahdolliset oppilaiden omat valinnat vaikuttavat siihen, milloin oppilaille annetaan päättötodistukseen tuleva arvosana eri taide- ja taitoaineissa.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta päättötodistukseen. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta päättötodistukseen erillistä arvosanaa.

Päättöarvosanaa muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä. Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun kunkin taide- ja taitoaineen koko oppimäärä, sisältäen myös mahdolliset valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu. Kunkin taide- ja taitoaineen osalta päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskeleman oppimäärän laajuus.

#### *6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa*

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksyty- merkinnällä. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa. Tämä korottamisen periaate tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan.

#### *6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi*

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa oppiaineiden tavoitteisiin.

<sup>16</sup> Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

Osaamisen tason määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteerejä.

Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaan opiskelemaan kohde- tai kielikylypykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

### 6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta.<sup>17</sup> Oppilaan opiskelu ja siihen perustuva arviointi voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.<sup>18</sup>

Jos oppilas on luvattomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinkaan hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksytyjä suorituksia suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn arvosanan lukuvuositodistukseen.

## ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Oikeudenmukainen arviointi edellyttää näyttöjä oppiainekohtaisten tavoitteiden saavuttamisesta. Oppilaalle tulee antaa mahdollisuus osoittaa hyväksytyt tiedot ja taidot erillisessä kokeessa tai muulla näytöllä, jolla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt on linjattu kuntakohtaisesti päätettäväksi asioiksi. Ehdosta on kuitenkin tehty yhteinen linjaus maakunnallisesti. Jos oppilas ei suoriudu vuosiluokan oppiaineen oppimäärästä, luokalta siirtyminen on ehdollista. Tällöin annetaan ainekohtaisesti mahdollisuus yhteen erilliseen kokeeseen tai muuhun näyttöön. Erillisen kokeen ajankohta määritellään lukuvuosittain opetussuunnitelmaan perustuvassa suunnitelmassa. Muut näytöt oppilaan osaamisesta suunnitellaan osana oppilaalle laadittavaa opinto-ohjelmaa tai oppimissuunnitelmaa.

Opetuksen järjestäjä laatii toimintamallin koulupoissaoloihin puuttumisesta.

Kuortaneella koulun lukuvuosisuunnitelmiin kirjataan koulun ehtolaispäivät (2 kpl) sekä suunnitelma poissaoloihin puuttumisesta.

<sup>17</sup> Perusopetuslaki 35 §

<sup>18</sup> Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

## 6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Mahdollisuus arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etenemistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä. Pyyntö arvioinnin uusimisesta osoitetaan koululle ja huoltajan on tehtävä se kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.<sup>19</sup>

## 6.11 Todistukset

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. lukuvuositodistus
2. välitodistus
3. erotodistus
4. päättötodistus.

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

### 6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Vuosiluokilla 1–3 arviointi lukuvuositodistuksiin ja mahdollisiin välitodistuksiin annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Mikäli annetaan sanallinen arvio, todistuksesta tulee ilmetä, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty.

Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa annetaan numeroarvosanat. Päättötodistuksessa ja mahdollisessa 9. vuosiluokan välitodistuksessa annetaan numeroarvosanat. Numeroarvosanaa voidaan täydentää kuvailevalla sanallisella arviolla, joka annetaan todistuksen liitteenä.-

Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa vuosiluokilla 4–8. Jos käyttäytymisestä annetaan vuosiluokilla 1–3 sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteellä. Myös numeroarvosanaa täydentävä sanallinen käyttäytymisen arvio annetaan todistuksen liitteenä. Käyttäytymisen sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto todistuksen lisätietoihin.

Sanallista arviota voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.<sup>20</sup> Yksilöllistetyistä oppimääristä annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota.

### 6.11.2 Lukuvuositodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä jokaisella vuosiluokalla lukuun ottamatta

<sup>19</sup> Perusopetusasetus 19 §.

<sup>20</sup> Perusopetusasetus 10 § 4 mom.

vuosiluokkaa 9, jolloin oppilas saa päättötodistuksen. Lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opinto-ohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, missä määrin oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Lukuvuositodistus on päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Kun todistuksessa käytetään numeroarvosanaa, todistukseen merkitään myös arviointiasteikko<sup>21</sup>.

Sanallista arviota voidaan käyttää lukuvuositodistuksissa vuosiluokilla 1–3. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa.

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteenä.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämäkatsomustieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, lisätään numeroarvosanan tai sanallisen arvion perään tähti (\*). Todistuksen lisätietoja-kohdassa mainitaan, että oppilas on opiskellut nämä oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

<sup>21</sup> Perusopetusasetus 10 § 3 mom.

### 6.11.3 Välitodistus

Opetuksen järjestäjä päättää mahdollisten välitodistusten antamisesta. Välitodistus annetaan samoin perustein kuin lukuvuositodistus.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin hakeutumista varten.

Välitodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla jatko-opintoihin hakeutumista varten annettavaa välitodistusta)
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

### 6.11.4 Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun, eroaa kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta<sup>22</sup> tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositodistus. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika

<sup>22</sup> Perusopetusasetus 12 § 1 mom.

- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

### 6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan 9. vuosiluokan koulutyön päättyessä oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttävä–erinomainen)
- opintojen laajuus vuosiluokilla 7–9 jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- suoritettu oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen
- maininta siitä, että perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehyksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan opiskelemien yhteisen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden laajuus merkitään päättötodistukseen vuosiviikkotunteina.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikyöpykieli.

Uskonnon ja elämäkatsomustiedon numeroarvosana merkitään päättötodistukseen muodossa "uskonto/elämäkatsomustieto" erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa numeroarvosana merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Oppilaan oman äidinkielen opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas on opiskellut yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarviointia. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (\*). Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (\*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättötodistus on sanallinen.

Päättötodistukseen merkitään arvosanat niistä erityisessä tutkinnossa suoritetuista oppiaineista, jotka on suoritettu ennen päättötodistuksen antamista.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnustiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään päättötodistukseen numeroarvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvistä syventävistä numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään päättötodistukseen yhteisen oppiaineen nimen alle valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat syventävät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä syventävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimäärästä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistukseen sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen oppiaineen nimen alle merkitään valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja merkintä "hyväksytty".

Ne valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon "soveltavat valinnaiset aineet" alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä sekä arvio joko numeroarvosanana tai merkinnällä "hyväksytty".

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuisen osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä "osallistunut". Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio "hyväksytty" suoritetusta vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.



Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta A2- tai B2- kielestä, arvosana jätetään pois ja päättötodistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja siitä annetaan numeroarvosana.

Koulu ei voi muuttaa tai korjata jälkikäteen jo saatuun päättötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäyttöjen perusteella. Oppilaan on hankittava uusi, erillinen todistus mahdollisesta parantuneesta osaamisesta. Uuden todistuksen voi saada joko osoittamalla osaamisensa erityisessä tutkinnossa<sup>23</sup> tai opiskelemalla perusopetuksen lisäopetuksessa tai aikuisten perusopetuksessa.

## ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

### Taulukko 3: Väli- ja lukuvuosiarviointi

Vuosiluokka	Arviointimuodot
1. luokka	<p><b>VÄLIARVIOINTI</b></p> <p><b>ARVIOINTIKESKUSTELU</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• arviointikeskustelu oppilas-huoltajat-opettaja</li> <li>• kaikkia keskustelussa mukana olevia kuullaan</li> <li>• marras-tammikuussa, viikkoon viisi mennessä</li> <li>• opettaja toimii kirjaajana</li> <li>• maakunnassa yhtenäinen lomake (liite 1)</li> </ul> <p><b>LUKUVUOSIARVIOINTI</b></p> <p><b>LUKUVUOSITODISTUS</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• sanallinen</li> <li>• kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet arvioidaan vähintään hyväksytty/hylätty</li> <li>• laajemmin arvioidaan ainakin äidinkieli ja kirjallisuus sekä matematiikka. Arvio annetaan todistuksen liitteenä.</li> <li>• Käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio. Arvio annetaan todistuksen liitteenä.</li> </ul>

<sup>23</sup> Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

2. luokka	<p><b>VÄLIARVIOINTI</b></p> <p><b>ARVIOINTIKESKUSTELU</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• arviointikeskustelu oppilas-huoltajat-opettaja</li> <li>• kaikkia keskustelussa mukana olevia kuullaan</li> <li>• marras-tammikuussa, viikkoon viisi mennessä</li> <li>• opettaja toimii kirjaajana</li> <li>• maakunnassa yhtenäinen lomake (liite 1)</li> </ul> <p><b>LUKUVUOSIARVIOINTI</b></p> <p><b>LUKUVUOSITODISTUS</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• sanallinen</li> <li>• kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet arvioidaan vähintään hyväksytty/hylätty</li> <li>• laajemmin arvioidaan ainakin äidinkieli ja kirjallisuus sekä matematiikka. Arvio annetaan todistuksen liitteenä.</li> <li>• Käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio. Arvio annetaan todistuksen liitteenä.</li> </ul>
3. luokka	<p><b>VÄLIARVIOINTI</b></p> <p><b>ARVIOINTIKESKUSTELU</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• arviointikeskustelu oppilas-huoltajat-opettaja</li> <li>• kaikkia keskustelussa mukana olevia kuullaan</li> <li>• marras-tammikuussa, viikkoon viisi mennessä</li> <li>• opettaja toimii kirjaajana</li> <li>• maakunnassa yhtenäinen lomake (liite 1)</li> </ul> <p><b>LUKUVUOSIARVIOINTI</b></p> <p><b>LUKUVUOSITODISTUS</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• sanallinen</li> <li>• kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet arvioidaan vähintään hyväksytty/hylätty</li> <li>• laajemmin arvioidaan ainakin äidinkieli ja kirjallisuus sekä matematiikka. Arvio annetaan todistuksen liitteenä.</li> <li>• Käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio. Arvio annetaan todistuksen liitteenä.</li> </ul>
4. luokka	<p><b>VÄLIARVIOINTI</b></p> <p><b>ARVIOINTIKESKUSTELU</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• arviointikeskustelu oppilas-huoltajat-opettaja</li> <li>• kaikkia keskustelussa mukana olevia kuullaan</li> <li>• marras-tammikuussa, viikkoon viisi mennessä</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• opettaja toimii kirjaajana</li> <li>• maakunnassa yhtenäinen lomake (liite 1)</li> </ul> <p><b>LUKUVUOSIARVIOINTI</b></p> <p>LUKUVUOSITODISTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• numeroarvosanoin</li> <li>• kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin</li> <li>• valinnaiset aineet (VAL) arvioidaan hyväksyty/hylätty</li> </ul>
5. luokka	<p><b>VÄLIARVIOINTI</b></p> <p>VÄLITODISTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• numeroarvosanoin</li> <li>• kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin</li> <li>• valinnaiset aineet (VAL) arvioidaan hyväksyty/hylätty</li> </ul> <p><b>LUKUVUOSIARVIOINTI</b></p> <p>LUKUVUOSITODISTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• numeroarvosanoin</li> <li>• kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin</li> <li>• valinnaiset aineet (VAL) arvioidaan hyväksyty/hylätty</li> </ul> <p>Vanhempaintapaamisissa/vanhempainvarteissa käsitellään myös oppilaan arviointiin liittyviä asioita.</p>
6. luokka	<p><b>VÄLIARVIOINTI</b></p> <p>VÄLITODISTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• numeroarvosanoin</li> <li>• kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin</li> <li>• oppiaineet arvioidaan opetussuunnitelman 6. luokan arviointikriteerien mukaisesti</li> <li>• valinnaiset aineet (VAL) arvioidaan hyväksyty/hylätty</li> </ul> <p><b>LUKUVUOSIARVIOINTI</b></p> <p>LUKUVUOSITODISTUS</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• numeroarvosanoin</li> <li>• kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>• valinnaiset aineet (VAL) arvioidaan hyväksyty/hylätty</li> </ul> <p>Vanhempaintapaamisissa/vanhempainvarteissa käsitellään myös oppilaan arviointiin liittyviä asioita.</p>
7. luokka	<p><b>VÄLIARVIOINTI</b></p> <p><b>VÄLITODISTUS</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• numeroarvosanoin</li> <li>• arvioidaan väliarviointiin kuuluvat oppiaineet ja käyttäytyminen</li> </ul> <p><b>LUKUVUOSIARVIOINTI</b></p> <p><b>LUKUVUOSITODISTUS</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• numeroarvosanoin</li> <li>• kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin</li> <li>• lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi sisältää tiedon siitä, miten oppilas on saavuttanut vuosiluokkaistetut tavoitteet kaikissa opiskelemissaan oppiaineissa.</li> </ul> <p><b>HUOM!</b> Päätyvät oppiaineet arvioidaan lukuvuositodistukseen päättöarvioinnin kriteerien mukaisesti. Päätyviä numeroarvosanoin arvioitavia aineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö ja kotitalous.</p> <p>Päätyvä yrittäjämäinen toimintatapa arvioidaan hyväksyty/hylätty – merkinnällä.</p> <p>Vanhempaintapaamisissa/vanhempainvarteissa käsitellään myös oppilaan arviointiin liittyviä asioita.</p>
8. luokka	<p><b>VÄLIARVIOINTI</b></p> <p><b>VÄLITODISTUS</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• numeroarvosanoin</li> <li>• arvioidaan väliarviointiin kuuluvat oppiaineet ja käyttäytyminen</li> </ul> <p><b>LUKUVUOSIARVIOINTI</b></p> <p><b>LUKUVUOSITODISTUS</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• numeroarvosanoin</li> <li>• kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeroarvosanoin</li> <li>• lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi sisältää tiedon siitä, miten oppilas on saavuttanut vuosiluokkaistetut tavoitteet kaikissa opiskelemissään oppiaineissa.</li> </ul>

	<p><b>HUOM!</b> Päättyvät oppiaineet arvioidaan lukuvuositodistukseen päättöarvioinnin kriteerien mukaisesti.</p> <p>Oppimäärältään alle 2 vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet arvioidaan sanallisesti hyväksyty/hylätty.</p> <p>Mikäli osuus on alle 2 vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä osallistunut.</p> <p>Vanhempaintapaamisissa/vanhempainvarteissa käsitellään myös oppilaan arviointiin liittyviä asioita.</p>
9. luokka	<p><b>VÄLIARVIOINTI</b></p> <p><b>VÄLITODISTUS</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• numeroarvosanoin</li> <li>• arvioidaan väliarviointiin kuuluvat oppiaineet</li> <li>• käyttäytymisen arviointi annetaan liitteenä</li> <li>• 9. luokalla jatko-opintoihin hakeutumista varten annettavassa välitodistuksessa käyttäytymistä ei arvioida.</li> </ul> <p><b>PÄÄTTÖARVIOINTI</b></p> <p><b>PÄÄTTÖTODISTUS</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• numeroarvosanoin</li> <li>• kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet arvioidaan opetussuunnitelman päättöarvioinnin kriteerien mukaisesti</li> <li>• käyttäytymisen arviointi annetaan liitteenä, liitettä ei merkitä todistukseen</li> </ul> <p>Oppimäärältään alle 2 vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet arvioidaan sanallisesti hyväksyty/hylätty.</p> <p>Mikäli osuus on alle 2 vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä osallistunut.</p> <p>Vanhempaintapaamisissa/vanhempainvarteissa käsitellään myös oppilaan arviointiin liittyviä asioita.</p>

Lukuvuositodistuksen lisäksi koulun tulee antaa arviointipalautetta vähintään kerran lukuvuoden aikana. Palaute voi olla välitodistus tai arviointikeskustelu. Lukuvuosi- ja välitodistuksen tulee noudattaa opetussuunnitelman perusteissa ja perusopetusasetuksessa 852/1998 annettuja ohjeita. Arviointikeskustelusta tulee laatia allekirjoitettu, kirjallinen dokumentti.

### **Väliarviointi**

Vuosiluokilla 1-4 väliarviointi toteutetaan arviointikeskusteluna, johon kutsutaan oppilas ja huoltajat. Arviointikeskustelun tavoitteena on tukea ja edistää oppilaan oppimista ja kasvua.

Arvioinnin toteuttaa luokanopettaja, joka keskustelee oppilaan edistymisestä muiden luokkaa opettavien opettajien kanssa ennen arviointikeskustelua. Tämä palaute välitetään oppilaalle ja huoltajalle arviointikeskustelussa. Arviointikeskustelun pohjana käytetään luokilla 1–4 maakunnassa yhtenäistä lomaketta (liite 1). Opettaja kirjaa antamansa arvioinnin keskustelun pohjalta. Arviointikeskustelu toteutetaan marras-tammikuussa, viikkoon 5 mennessä. Arviointikeskustelut toteutetaan kodin ja koulun yhteistyöajalla oppituntien ulkopuolella. Kaikki keskusteluun osallistuneet allekirjoittavat asiakirjan. Asiakirja arkistoidaan opetuksen järjestäjän ohjeiden mukaisesti. Allekirjoitettu alkuperäinen arviointikeskustelulomake annetaan huoltajille. Mikäli huoltaja ei kutsusta huolimatta saavu arviointikeskusteluun, opettaja toteuttaa arviointikeskustelun oppilaan kanssa ja lähettää keskusteluun liittyvän arviointiraportin huoltajalle tiedoksi.

Vuosiluokilla 5-9 väliarviointina oppilaalle annetaan välitodistus, jossa kaikki oppiaineet arvioidaan numeroarvosanoilla. Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa vuosiluokilla 4–8. Yhdeksännellä luokalla mahdollinen käyttäytymisen arviointi annetaan liitteenä.

Vuosiluokalla 9 annetaan välitodistus myös viimeisestä jaksosta.

Arviointikeskustelun kaltaiset oppilaan ja huoltajien tapaamiset ovat tavoiteltavia myös vuosiluokilla 5-9.

### **Lukuvuositodistus**

Vuosiluokilla 1-3 lukuvuositodistus annetaan sanallisena arviointina esim. hyväksyty/hylätty tai asteikolla erinomainen/hyvä/kohtalainen/välttävä. Erillisellä liitteellä arvioidaan sanallisesti laajemmin ainakin äidinkieli ja kirjallisuus sekä matematiikka. Käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio. Arvio annetaan todistuksen liitteenä. Liitteistä (2 kpl) merkitään tieto todistuksen lisätietoihin.

Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositodistuksissa annetaan kaikista oppiaineista numeroarvosanat. Myös käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositodistukseen.

Työskentelytaidot arvioidaan oppiaineiden yhteydessä. Monialaiset oppimiskokonaisuudet huomioidaan kyseisten oppiaineiden arvioinnissa jokaisella vuosiluokalla.

Yhdeksännellä luokalla oppilaalle annetaan päättötodistus. Päättötodistuksessa arvioidaan kaikki oppilaan opiskelemat oppiaineet opetussuunnitelman päättöarvioinnin kriteerien mukaisesti.

### **Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosiarviointi eri luokka-asteilla**

Etelä-Pohjanmaalla katsomusaineiden opetus järjestetään osin yhteisenä ja osin eriyttynä. Muun katsomuksen kuin evankelisluterilaisen uskonnon opetusta saavien oppilaiden kohdalla tämä tarkoittaa, että nämä eriyttetyt jaksot järjestetään etäopetuksena. Näiden oppilaiden katsomusaineiden väli- ja

lukuvuosiarviointi muodostuu oman katsomusaineen opettajan (etäopettajan) ja oman koulun opettajan yhteistyönä.

Yhdeksännen luokan päättöarvioinnin antaa oman katsomusaineen opettaja (etäopettaja) huomioiden oman koulun opettajan antaman ehdotuksen. Tällä maakunnallisella menettelyllä varmistetaan päättöarvioinnissa oman katsomusaineen opettajan arvioinnin merkitystä. Evankelisluterilaisen uskonnon oppimisen arvioinnin suorittaa oma opettaja. Arviointi perustuu oppilaan opiskelemaan katsomusaineen tavoitteisiin.

*Taulukko 4: Katsomusaineiden väli- ja lukuvuosiarviointi eri luokka-asteilla (muu kuin ev.lut.):*

Vuosiluokka	Lähi- ja etäopetuksen osuudet (muu kuin ev.lut.)	Arviointi
1	Lähiopetusta	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oman koulun opettaja arvioi sanallisesti.</li> </ul>
2	Puolet etäopetusta, puolet lähiopetusta	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan sanallisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvioksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.</li> </ul>
3	Lähiopetusta	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oman koulun opettaja arvioi.</li> </ul>
4	Etäopetusta	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oman katsomusaineen opettaja arvioi numeerisesti. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.</li> </ul>
5	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan numeerisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvosanaksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.</li> </ul>
6	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oman koulun opettaja ja oman katsomusaineen opettaja laativat omista osuuksistaan numeerisen arvion, jotka yhdistetään lopulliseksi arvosanaksi. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.</li> </ul>
7	Lähiopetusta	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oman koulun opettaja arvioi numeerisesti.</li> </ul>
8	Etäopetusta	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oman katsomusaineen opettaja arvioi numeerisesti ja sanallisesti. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja. Sanallinen arviointi laitetaan todistuksen liitteeksi.</li> </ul>
9	Noin neljäsosa etäopetusta, kolme neljäsosaa lähiopetusta	<ul style="list-style-type: none"> <li>Oman katsomusaineen opettajan osuus on yksi neljäsosa 9.luokan opetustunneista ja se ajoittuu 9. luokalle opintojen päättövaiheeseen. Oman koulun opettaja ehdottaa oman osuutensa päätteeksi</li> </ul>

		<p>päätösarvosanaa oman katsomusaineen opettajalle. Ehdotuksessa otetaan huomioon 8. luokan numeerinen ja sanallinen arviointi. Oman katsomusaineen opettaja tekee lopullisen päätösarvioinnin. Mahdollisissa kahden numeron muutoksissa oman katsomusaineen opettaja ja oman koulun opettaja päättävät arvosanan yhdessä. Arvioinnin kirjaa oman koulun opettaja.</p>
--	--	--

Arviointeihin ja todistuksiin ei tarkenneta, kumpaa katsomusainetta oppilas on opiskellut, vaan käytetään muotoilua ”uskonto/elämänkatsomustieto”. Myös sanalliset arviot tulee laatia niin, ettei asiaa tarkenneta. Näin kunnioitetaan oppilaan yksityisyyttä.

*Taulukko 5: Arviointimuodot eräissä opetuksen järjestämistavoissa*





## 6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitetussa

Opetuksen järjestämistapa	Arviointimuodot
yhdysluokkaopetus	<ul style="list-style-type: none"> <li>yhdysluokassa opetus voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen</li> <li>vuorokurssittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltavien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä</li> <li>arviointi suoritetaan kulloinkin kyseessä olevan vuorokurssin tavoitteiden ja sisältöjen mukaan</li> <li>mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi</li> </ul>
tehostettu tuki	<ul style="list-style-type: none"> <li>oppimisen arvioinnin tulee perustua opetussuunnitelman perusteiden yleisiin tavoitteisiin</li> </ul>
yksilöllistetyt oppimäärät	<ul style="list-style-type: none"> <li>arvioidaan aina HOJKS: iin merkityn suunnitelman mukaisesti sanallisesti tai numeerisesti</li> </ul>
toiminta-alueittain opiskelu	<ul style="list-style-type: none"> <li>sanallinen arvio</li> </ul>
vuosiluokkiin sitomaton opetus	<ul style="list-style-type: none"> <li>arvioidaan opinto-ohjelmaan kirjatut ja suoritettut opintokokonaisuudet</li> <li>lukuvuositodistus annetaan suoritetuista opintokokonaisuuksista</li> <li>päättötodistus annetaan, kun koko perusopetuksen oppimäärä on suoritettu</li> </ul>
joustava perusopetus	<ul style="list-style-type: none"> <li><i>opetuksen järjestäjä</i> päättää arvioinnista laatimassaan joustavan perusopetuksen opetussuunnitelmassa</li> </ul>
sairaalaopetus	<ul style="list-style-type: none"> <li>lyhytjaksoisessa opiskelussa arvioinnin antaa kotikoulu huomioiden sairaalakoulusta saadun arviointipalautteen</li> <li>vähintään lukukauden mittaisessa opiskelussa arvioinnin suorittaa sairaalakoulu</li> <li>päättötodistus annetaan kotikoulun lomakkeella ja kotikoulun rehtori allekirjoittaa todistuksen <ul style="list-style-type: none"> <li>päättöarvioinnin suorittavat kotikoulun ja sairaalakoulun oppilasta opettaneet opettajat yhdessä</li> </ul> </li> </ul>
oppilaat, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli	<ul style="list-style-type: none"> <li>arvioidaan opetussuunnitelman mukaiset oppisisällöt sanallisesti tai numeerisesti <ul style="list-style-type: none"> <li>arvioidaan aineenhallintaa, ei suomen kielen osaamista</li> <li>arviointitapoja: kirjallinen, suullinen, eleet, piirroksiset</li> </ul> </li> <li>päättöarviointi numeerinen</li> </ul>

erityisessä tutkinnossa<sup>24</sup>. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää

<sup>24</sup> Perusopetuslaki 38 §, perusopetusasetus 23 §

perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat

1. todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
3. todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana.

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

## ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Opetuksen järjestäjä linjaa erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat.

Erityisen tutkinnon suorittamisperiaatteet kirjataan Yhteiskoulun lukuvuosisuunnitelmaan.

### 6.13 Paikallisesti päätettävät asiat

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt arvioinnin linjaukset siirretään paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi. Myös valtakunnalliset arviointikriteerit 6. vuosiluokan loppuun sekä päättöarvioinnin kriteerit siirretään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista paikalliseen opetussuunnitelmaan sellaisenaan noudatettaviksi.

## ETELÄPOHJALAINEN PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

Opetuksen järjestäjä täsmentää paikallisessa opetussuunnitelmassa seuraavat asiat:

- Opettajat huolehtivat, että tavoitteet ja arviointiperusteet ovat oppilaiden ja huoltajien tiedossa. Arvioinnista tiedottamisen muodot ja käytännön toteutus linjataan kuntakohtaisesti.
- Opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen käytännöistä päätetään kuntakohtaisesti.

- Valinnaiset aineet arvioidaan sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa. Valinnaisille aineille tulee määritellä tavoitteet ja arvioinnin kriteerit (hyväksytyn ja numeerisesti arvioitavissa hyvän osaamisen kriteerit).
- Valinnaiset aineet arvioidaan päättöarvioinnissa sen mukaan, miten opetuksen järjestäjä niitä tarjoaa.
- Opetuksen järjestäjä linjaa erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat.
- Opetuksen järjestäjä laatii toimintamallin koulupoissaoloihin puuttumisesta.
- Todistusohjat tarkistetaan uusien kriteerien mukaiseksi.